

UDC: 347.72.023+659.23(045)(575.1)

MASLAHAT VA KONSALTING XIZMATLARI – NATIJAGA ASOSLANGAN XIZMATLAR(MI?)

Asadov Shahriddin Faxriddin o'g'li,
Toshkent davlat yuridik universiteti
Fuqarolik huquqi kafedrası o'qituvchisi
ORCID: 0000-0002-1603-266X
e-mail: shahriddinasadov@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada turli sohalarda ko'rsatilayotgan maslahat va konsalting xizmatlari, ularni huquqiy tartibga solish masalalari, shuningdek, mazkur xizmatlarni ko'rsatish yuzasidan tuziladigan bitimlar va ulardan ko'zlangan maqsadlar haqida fikr yuritiladi. Bizga ma'lumki, fuqarolik huquqida ushbu huquq tomonidan tartibga solinadigan munosabatlar doirasini belgilash jarayonida turli ishlarni bajarish va xizmatlarni ko'rsatish bir-biridan farqlanadi. Shuningdek, ish va xizmatlarni bir-biridan ajratishga asoslangan tasnif asnosida haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasi va pudrat shartnomasiga oid munosabatlar alohida (boshqa-boshqa) normalar bilan tartibga solinishi belgilanadi. Haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasining bir turi sifatida baholanadigan maslahat va konsalting xizmatlari oxirgi yillardagi ilm-fan, raqamli texnologiyalar va internet tarmog'ining rivojlanishi natijasida tobora yangicha ko'rinish kasb etmoqda. Ushbu o'zgarishlar natijasida konsalting xizmatini ko'rsatish asosida turli ashyoviy ko'rinishdagi ishlarni bajarish holatlari ham kuzatilmoqda. Mazkur maqolada bevosita qator sohalarda ko'rsatiladigan maslahat va konsalting xizmatlarining misolida ushbu xizmatlarning haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasi doirasidagi natijaga aloqador bo'lmagan "xizmat ko'rsatish"ga oid munosabatlar ekanligi yoki bevosita ko'zlangan natijaga qaratilgan "ishlar bajarish" yuzasidan vujudga keladigan munosabatlar ekanligi haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: konsalting xizmatlari, konsalting xizmatlari natijasi, xizmatlar foydalanuvchilari, xizmat taraflari.

КОНСУЛЬТАЦИИ И КОНСАЛТИНГОВЫЕ УСЛУГИ – УСЛУГИ, ОРИЕНТИРОВАННЫЕ НА РЕЗУЛЬТАТ?

Асадов Шахриддин Фахриддин угли,
преподаватель кафедры «Гражданское право»
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. Данная статья дает представление о консалтинге и консультационных услугах, предоставляемых в различных областях, вопросах их правового регулирования, а также соглашениях о предоставлении этих услуг и преследуемых ими целях. Известно, что в гражданском праве, в процессе установления рамок отношений, регулируемых этим правом, выполнение различных работ и оказание услуг отличаются друг от друга. Также установлено, что классификация работ и услуг на основе их разделения регулируется отдельными нормами взаимоотношений, касающимися договора оказания услуг и договора подряда за плату. Консультативные услуги, которые предоставляются за плату, как вид сервисного контракта приобретают все более новый вид благодаря развитию в последние годы науки, цифровых технологий и сети Интернет. В результате этих изменений также наблюдаются случаи выполнения работ различного материального проявления на основе предоставления

консультационной услуги. В этой статье пример консультирования и консультационных услуг, предоставляемых непосредственно в ряде областей, дает представление о том, что эти услуги представляют собой отношения, связанные с предоставлением услуг, которые не связаны с результатом в рамках договора об оказании услуг за плату, или что работа, которую нужно выполнить, направлена непосредственно на предполагаемый результат, что является формирующимися отношениями.

Ключевые слова: консультационные услуги, результат консультационных услуг, пользователи услуг, участники услуги.

ARE CONSULTING SERVICES RESULT-ORIENTED?

Asadov Shahriddin Fahriddin ugli

Lecturer, Department of Civil Law,
Tashkent State University of Law

Abstract. This article gives an idea of consulting and advising services provided in various fields, issues of their legal regulation, as well as agreements on the provision of these services and their goals. We know that in civil law, in establishing the framework of relations regulated by this law, the performance of various works and the provision of services differ. It is also established that the classification of works and services on the basis of their separation is regulated by separate norms of relations concerning the contract for the provision of services and the contract for a fee. Consulting services, which are evaluated for a fee as a type of service contract, are becoming increasingly new due to the development of science, digital technologies, and the Internet in recent years. As a result of these changes, there are also cases of performing works of various material manifestations based on the provision of consulting services. In this article, an example of consulting and advising services provided directly in a number of areas gives the idea that these services are relations related to the “provision of services” that are not related to the result under a contract for the provision of services for a fee, or that the “work to be done” is aimed directly at the intended result is an emerging relationship.

Keywords: consulting services, the result of consulting services, service users, service participants.

Kirish

Zamonaviy dunyodagi turli o'zgarishlar va taraqqiyot boshqa sohalarda bo'lgani kabi ma'lumotlar va ularga bog'liq munosabatlarni ham mutlaqo yangi bosqichga olib chiqdi. Endilikda tadbirkorlik faoliyatining ma'lum turi bilan shug'ullanish va sohada muvaffaqiyatga erishish uchun ushbu soha haqida dastlabki ma'lumotlarga ega bo'lishning o'zi yetarli bo'lmay qoldi. Mavjud sharoitlar va ijtimoiy munosabatlardagi o'zgarishlar zamonaviy jamiyat kishisidan o'zi kirishayotgan munosabatlar yuzasidan imkon qadar batafsil ma'lumotga, shuningdek, ushbu ma'lumotlarni samarali qo'llash ko'nikmasiga ega bo'lishni talab qilmoqda. Insoniyatning ko'p yillik tajribasi shuni ko'rsatadiki, yakka shaxs yo-

xud yakka individ o'zi duch keladigan barcha munosabatlar va holatlar yuzasidan yuqori darajadagi bilim va ko'nikmaga ega bo'lishi juda ko'p vaqt hamda harakat talab qiladigan jarayon hisoblanadi. Hozirgi tezkor raqamli dunyoda esa vaqt har qachongidan ham qadrliroq va qimmatliroq ne'mat ekani e'tirof etilayotgani uni imkon qadar oqilona sarflash hamda kam vaqtda yuqori samaradorlikka erishish ehtiyojini yuzaga keltirmoqda. Vaqtdan samarali foydalanish va imkon qadar oz vaqt sarflab ko'proq natijaga erishishga bo'lgan xohish hamda uni amalga oshirishdagi muammolar tajribali shaxslarning maslahati va yordamiga murojaat qilish orqali hal qilinishi mumkin. Jamiyatdagi qator munosabatlar yuzasidan kerakli tushuntirishlar va

zarur ma'lumotlarni olishga bo'lgan doimiy ehtiyoj mazkur munosabatlar yuzasidan tushuntirish va maslahatlar berish faoliyati bilan professional tarzda shug'ullanuvchi yangi xizmat ko'rsatuvchi qatlam – maslahat va konsalting xizmatlarini ko'rsatuvchi subyektlar va ular tomonidan professional tarzda ko'rsatiladigan maslahat va konsalting xizmatlarini vujudga keltirdi.

Material va metodlar

Maqolada mantiqiy, analiz va sintez, qiyosiy tahlil, prognozlash kabi usullar hamda tizimli, funksional yondashuvlardan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalari

Ushbu xizmatlarning vujudga kelishi esa mazkur munosabatlarni samarali huquqiy tartibga solish zaruratini keltirib chiqardi. Mazkur munosabatlarni samarali tartibga solish esa, o'z navbatida, ushbu munosabatlar tabiatini va xususiyatini to'g'ri belgilash bilan bevosita bog'liq. Fuqarolik huquqi nazariyasida ushbu munosabatlar haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasiga oid normalar asosida tartibga solinishi va ushbu munosabatlarning o'zi esa haq evaziga ko'rsatiladigan moddiy ko'rinishga ega bo'lmagan munosabatlar sifatida ta'riflanadi. Fuqarolik kodeksi 38-bobida bevosita haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasiga oid normalar keltirib o'tiladi, ushbu bob sharhini keltirayotgan mualliflar esa quyidagicha fikr bildirishadi: sharhlanayotgan moddaning ikkinchi qismida xizmatlar hisoblangan va 38-bob bilan tartibga solinadigan muayyan harakat yoki faoliyat mazmuni yoritilgan. Bular – aloqa xizmati, tibbiyot, veterinariya, auditorlik, maslahat, axborot xizmatlari, ta'lim berish, sayyohlik xizmati [1]. Ushbu norma va unga berilgan sharhga ko'ra, maslahat xizmatlari va konsalting xizmatlarining turi bo'lgan auditorlik xizmatlari haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasiga oid normalar asosida tartibga solinadi. Fuqarolik huquqi nazariyasida mavjud nazariyaga ko'ra esa haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasiga oid munosa-

batlar ashyoviy ko'rinish kasb etmaydi [2]. Umuman olganda, fuqarolik huquqiy shartnomalar predmetiga ko'ra turli guruhlarga bo'linadi. Ushbu shartnomalar bajarishga oid shartnomalar, ashyoni topshirishga oid shartnomalar, intellektual faoliyat natijalaridan foydalanish yuzasidan shartnomalar va xizmatlar ko'rsatish yuzasidan shartnomalarga bo'linadi. Ushbu shartnomalar turi bo'lgan haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasi doirasida bajariladigan ishlar sifatida esa aynan turli sohalarda ko'rsatiladigan maslahat xizmatlari ham ko'riladi [3].

Umuman olganda, hozirgi kunda turli sohalarda ko'rsatiladigan maslahat va konsalting xizmatlari tabiatiga ko'ra turli xususiyat kasb etishi mumkin. Ushbu xizmatlar doirasida asosan ma'lum bir xizmatlarni ko'rsatish bilan bir qatorda ba'zi hollarda turli ishlarni bajarish ham nazarda tutilishi mumkin. Hozirgi kunda konsalting bozorida ko'rsatilayotgan xizmatlarni tahlil qilish natijasida har birining o'ziga xos xususiyatlarini bilib olish mumkin. Jumladan, maslahat va konsalting xizmatlari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

- moliya va buxgalteriya va audit sohasidagi sohasidagi konsalting xizmatlari;
- tibbiyot sohasidagi konsalting xizmatlari;
- axborot texnologiyalari, internet sohasidagi konsalting xizmatlari;
- marketing sohasidagi konsalting xizmatlari;
- biznes boshqaruvi sohasidagi konsalting;
- iqlim va tabiat muammolari bilan bog'liq masalalar;
- HR konsalting xizmatlari;
- huquqiy sohadagi konsalting va boshqalar [4].

Ushbu xizmatlarning deyarli barchasi qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Jumladan, *moliya, buxgalteriya va audit sohasidagi konsalting xizmatlari*. Auditorlik firmalari tomonidan mijozlarga auditorlik xizmatlari

ushbu xizmatlarni ko'rsatish uchun belgilangan qoidalarga muvofiq amalga oshiriladi. Ushbu xizmatlar ko'rsatilishiga nisbatan qator talablar qonunchilikka muvofiq belgilanishi va ushbu xizmatlar ko'rsatilishiga nisbatan aynan belgilangan tartib nazarda tutiladi. Auditorlik xizmatlari tegishli auditorlik xizmati uchun belgilangan talablarga rioya qilingan holda amalga oshirilishi kerak [5]:

- auditor taxminlarga asosan fikr bildirishdan xoli bo'lishi va o'zining obro'sini tushiradigan faktlarga yo'l qo'ymasligi kerak;

- auditorlik tashkiloti mustaqilligiga monelik qiladigan holatlar mavjud bo'lgan taqdirda auditorlik xizmatlari ko'rsatishni rad etishi kerak;

- auditor jamiyat manfaatlari ustuvorligiga rioya etishi, beg'araz bo'lishi va taxminlarga asoslanishi, manfaatlar to'qnashuvi yoki boshqa shaxslarning bosimlari sababli o'zining kasbga oid fikr-mulohazasida tavakkalchilik qilmasligi, auditorlik tashkilotining obro'siga salbiy ta'sir ko'rsatadigan holatlarga yo'l qo'ymasligi kerak;

- auditor ushbu qonun talablariga rioya etishi, yetarli darajada chuqur kasbiy bilimga ega bo'lishi hamda kasbiy bilim va ko'nikmalarini auditorlik tashkiloti tarkibida sifatli auditorlik xizmatlari ko'rsatish uchun yetarli darajada saqlab turishi kerak.

Tadqiqot natijalari tahlili

Shuningdek, auditorlar o'z faoliyatida axborotning maxfiyligi prinsipi, auditorlik faoliyati standartlari kabi prinsiplarga ham rioya qilishi talab etiladi. Ushbu xizmatlar umumiy mazmunidan kelib chiqib aytish mumkinki, auditorlik faoliyati asosan moddiy ko'rinishda bo'lmagan xizmatlarni bajarish bilan bog'liq. Biroq auditorlik xizmatlarini ko'rsatish mobaynida bajarilgan ishlar natijasini nazarda tutishi ham mumkin. Fuqarolik huquqidagi mavjud qarashlarga ko'ra, ushbu xizmatlar natijani topshirish bilan bog'liq bo'lsa, ishlarni bajarish va ularni topshirish bilan bog'liq normalar qo'llanishi mumkin [6].

Huquqiy xizmat ko'rsatish bo'yicha tuziladigan shartnomalar doirasida ko'rsatiladigan xizmatlar ham qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Jumladan, advokat kasb etikasi qoidalariga yoki huquqiy konsalting xizmatlarini ko'rsatish bo'yicha belgilangan qoidalarga muvofiq, xizmat ko'rsatuvchi o'ziga ayon bo'lgan ma'lumotlarni egasining rozilgisiz boshqa shaxsga oshkor qilmasligi nazarda tutiladi. Shuningdek, xizmat ko'rsatish mobaynida rioya qilinishi lozim bo'lgan axloq normalari va tartib-qoidalar ham nazarda tutilishi mumkin. Bu, o'z navbatida, ushbu shartnomalar doirasida ijrochi tomonidan amalga oshiriladigan ishlarning natijasiga emas, balki sifatiga talab qo'yilganini anglatadi. Faqat mazkur xizmatlarni ushbu shartnoma doirasida ko'rsatiladigan va ma'lum bir ashyoviy shaklda bo'lgan natijalarni topshirish bilan bog'liq munosabatlardan farqlash lozim. Agar huquqiy xizmat ko'rsatishga oid munosabatlarda ma'lum bir ishni bajarish bilan birga uning moddiy ko'rinishda topshirilishi lozim bo'lsa, ushbu munosabatlar haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasi doirasida emas, balki ishlarni bajarish va ularni topshirishga bog'liq qoidalar (pudrat shartnomasi) asosida tartibga solinishi mumkin.

Hozirgi kunda rivojlanayotgan konsalting xizmatlaridan biri sifatida HR ko'riladi. HR konsalting – har bir xodimning tashkilotni rivojlantirishga qo'shgan hissasi va samaradorligi, ishlaydigan va yaxshi ishlaydigan xodimlarni boshqarish tizimini shakllantirish bilan bog'liq muammolarni hal qilishga qaratilgan inson resurslarini boshqarish sohasidagi maxsus faoliyat turi.

Xulosalar

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, maslahat va konsalting xizmatlarining hozirgi kunda turli ko'rinishlari mavjud va ushbu xizmatlar o'z tabiatiga ko'ra faqat ungagina xos bo'lgan huquqiy tartibga solishni taqozo etadi. Ushbu ehtiyoj natijasi o'laroq konsalting xizmatlarining har biri uchun o'ziga xos holatlarni belgilash va huquqiy tartibga

solish mexanizmlari ishlab chiqilishi lozim. Maslahat va konsalting xizmatlari sifatida qaraladigan xizmatlar hamda ushbu xizmatni ko'rsatishga ixtisoslashgan subyektlar tomonidan haqiqatda ko'rsatiladigan xizmatlar qator o'ziga xosliklarga ega. Jumladan, tadqiqot davomida ko'rib chiqilgan xizmatlarning ham bir qanchasi faqat nomoddiy ko'rinishga ega bo'lgan xizmatlarda ifodalansa, boshqalari ma'lum bir ishlarni bajarish va ushbu ishlar natijasini topshirishni nazarda tutadi.

Bu bir qarashda maslahat va konsalting xizmatlariga o'xshaydigan, shuningdek, aynan maslahat va konsalting xizmatlarini ko'rsatuvchilar tomonidan ko'rsatiladigan, biroq o'z tabiatiga ko'ra moddiy ko'rinishdagi natijaga aloqador bo'lmagan haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasi doirasida amalga oshiriladigan "xizmatlar"ga emas, biron-bir ishni bajarish va uning natijasini topshirishni nazarda tutadigan "ishlar bajarish"ga o'xshashlik kasb etadi. O'z navbatida, bu konsalting xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilotlar va maslahat berish xizmati bilan shug'ullanuvchi subyektlar tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlarni moddiy ko'rinishda bo'lmagan haq evaziga xizmat ko'rsatishga oid bo'lgan munosabatlar, moddiy ko'rinishdagi natijani nazarda tutuvchi ishlar va ularning har ikkoviga xos belgilarni o'zida mujassamlashtiruvchi aralash munosabatlar sifatida tasniflash mumkinligini bildiradi.

Jumladan, *birinchi guruhga* psixologik maslahat xizmatlari, repetitorlik faoliyati doirasida ko'rsatiladigan xizmatlarni misol keltirish mumkin. Ushbu xizmatlar xizmat foydalanuvchilariga natijaga aloqador bo'lmagan va xizmatdan foydalanish mobaynida "singib ketadigan" xizmatlarni ko'rsatishni nazarda tutadi va bu munosabatlar aynan natijaga bog'liq bo'lmagan, haq evaziga xizmat ko'rsatishga oid normalar asosida tartibga solinadigan xizmatlarni nazarda tutadi. Psixologik maslahat xizmatlarida xizmat ko'rsatuvchi xizmat foydalanuv-

chisi tomonidan o'ziga taqdim etilgan ma'lumotlar asosida foydalanuvchiga rioya qilish majburiy bo'lmagan tushuntirish beradi va yo'l-yo'riqlar ko'rsatadi, mazkur maslahatlar ko'zlangan natijaga olib kelish yoki kelmasligi maslahat beruvchiga emas, xizmat foydalanuvchisining unga qanchalik to'g'ri rioya qilishiga bog'liqligi ham ushbu xizmatlarning natijaga aloqador bo'lmagan haq evaziga xizmat ko'rsatish doirasidagi munosabatlar ekanligining dalilidir.

Nomoddiy ko'rinishdagi xizmatlar xususiyati bilan bir qatorda xizmatlar natijasi mavjud bo'lishini ham nazarda tutadigan xizmatlar sifatida huquqiy xizmatlar ko'rsatish sohasidagi ba'zi xizmatlarni, audit va buxgalteriya xizmatlari ko'rsatish sohasidagi ayrim xizmatlarni misol keltirish mumkin. Huquqiy xizmat ko'rsatish qandaydir hujjat matnini shakllantirib berish yoki moliyaviy xizmatlar ko'rsatish moliyaviy hisobotlarini shakllantirishni nazarda tutgan hollarda ushbu xizmatlarning o'zigagina emas, balki ushbu xizmatlarning natijalariga nisbatan ham ma'lum talablar mavjudligi anglashiladi. Xizmat natijalarining ushbu talablarga javob bermasligi xizmat ko'rsatuvchisidan ushbu ishlarni qaytadan bajarishni talab qilishga yoki majburiyatni tegishli tartibda bajarmaganlik oqibatlarini qo'llashga asos bo'ladi.

Aralash ko'rinishdagi xizmatlar sifatida esa kontent provayderligi xizmati, ijtimoiy tarmoqlar menejeri faoliyati yuzasidan ko'rsatiladigan xizmatlarni misol keltirish mumkin. Ushbu xizmatlar doirasida nafaqat mavjud ijtimoiy tarmoq sahifasini yaxshilash yuzasidan maslahatlar beriladi, balki ijtimoiy tarmoq egalariga berilgan maslahat va ko'rsatmalarni amalda qo'llash, olingan bilim va ko'nikmalardan kelib chiqib postlar shakllantirishni ham nazarda tutishi mumkin. Umuman olganda, mazkur tadqiqotda sanab o'tilgan xizmatlar taraflar tomonidan belgilangan tartibda amalga oshiriladi, shuningdek, ushbu xizmatlarni ko'rsatish yuzasidan

ma'lum bir sifatlar ham belgilanishi mumkin. Agar ushbu xizmatlar sifatiga nisbatan talab qo'yilishi bilan birga natijasiga nisbatan ham talab qo'yiladigan bo'lsa, ushbu xizmatlar natijaga aloqador bo'lgan xizmatlar sifatida tavsiflanishi mumkin.

Umuman olganda, haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasini huquqiy jihatdan tartibga solishga nisbatan pudrat to'g'risidagi

umumiy qoidalar va maishiy pudrat to'g'risidagi qoidalar haq evaziga xizmat ko'rsatish shartnomasiga oid qoidalarining umumiy mazmuniga zid bo'lmasa qo'llanishi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksida mavjud qoidaga asosan, konsalting xizmatlari natijaga qaratilgan bo'lishi, shuningdek, sof xizmatlar ko'rsatish tabiatiga ham ega bo'lishi mumkin.

REFERENCES

1. Campbell R.W. Rethinking regulation and innovation in the US legal services market. *NYUJL & Bus.*, 2012, no. 9, p. 1.
2. Sitdikova L.B. Legal aspects of Consulting Services. *Russian Law: theory and practice*, 2007, no. 2, pp. 156–162.
3. Ivanova O.A. Standard and legal regulation of the consulting services market (The history of the development of consulting services market). *Contemporary Problems of Social Work*, 2017, no. 3 (2), pp. 15–23.
4. Andriianova M. Peculiarities of consulting services market regulation in Russia. *Global Science. Development and novelty*, 2017, pp. 5–8.
5. Ivanova O.A., Vinogradova M.V. Algorithm of development of management decisions on rendering consulting services in retail. *Contemporary Problems of Social Work*, 2017, no. 3 (4), pp. 28–36.
6. Baker D.C., Bufka L.F. Preparing for the telehealth world. Navigating legal, regulatory, reimbursement, and ethical issues in an electronic age. *Professional Psychology: Research and Practice*, 2011, no. 42 (6), p. 405.
7. Cho M.K., Tobin S.L., Greely H.T., McCormick J., Boyce A., Magnus D. Strangers at the benchside: Research ethics consultation. *The American Journal of Bioethics*, 2008, no. 8 (3), pp. 4–13.
8. Mirzoyev P. Civil Law Issues in Rendering Consulting Services in the Field of Investment Activity. Topical Problems of Philology and Didactics: Interdisciplinary Approach in Humanities and Social Sciences. Proceedings of the International Conference, TPHD 2018. Atlantis Press, 2019, April, pp. 280–283.
9. Herawati T., Herwastoeti M., Isrok M. Online Health Consultation Services In Indonesia Law Perspective. Proceedings of the 3rd International Conference on Indonesian Legal Studies, ICILS 2020, July 1st, 2020, Semarang, Indonesia. European Alliance for Innovation, 2021, January, p. 464.
10. Adigamova F.F., Tufetulov A.M. Training of tax consultants: Experience and prospects. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2014, vol. 152, pp. 1133–1136.
11. Pavlova K.S., Knyazeva N.V. Artificial Intelligence Technologies in Tax Consulting and Forensic Tax Expertise. Digital Transformation of the Economy: Challenges, Trends, New Opportunities. Proceedings of the International Scientific Conference. Springer, Cham, 2021, April, pp. 291–300.
12. Drljača Z., Muminović E. Tax Consulting as a Special Type of Service Activity. *Annual of the Faculty of Law/Godisnjak Fakulteta Pravni Nauka*, 2021, no. 11 (11).
13. Rahmonqulov H. Fuqarolik huquqining sub'ektlari [Subjects of civil law]. Tashkent, O'zbekiston Publ., 2008, 170 p.
14. Zokirov I.B. Fuqarolik huquqi [Civil law]. Tashkent, TSIL Publ., 2006. 384 p.
15. Greiner L.E., Metzger R.O. Consulting to management. Englewood Cliffs, NJ, Prentice Hall, 1983.
16. Procurement and Contracting. Available at: <https://www.mckinsey.com/business-functions/operations/how-we-help-clients/capital-excellence/mckinsey-major-project-delivery/procurement-and-contracting/>.

17. Asadov Sh.F. Konsul'tatsionnyye uslugi kak uslugi, okazyvayemyye na vozmezdnom osnove [Consulting services as services provided on a reimbursable basis]. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2022, no. 2 (7), pp. 716–723.

18. Beckhard R., Harris R.T. Organisational transitions: Managing complex change. MA, Addison-Wesley, 1977.

19. Koryogdiyev B.U. Bitimni haqiqiy emas deb topish va uning oqibatlarini qo'llash fuqarolik huquqlarini himoya qilish vositasi sifatida [Declaring the transaction invalid and suspending its consequences as a means of protecting civil rights]. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2021, no. 1 (11), pp. 211–225.

20. Colb D.A., Frohman A.L. An organisation development approach to consulting. *Sloan Management Review*, 1970, Fall, vol. 12, no. 1.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

6 / 2022

BOSH MUHARRIR:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor,
y. f. d., dotsent

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ikrom Ergashev

Ilmiy boshqarma boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha
falsafa doktori, dotsent

Mas'ul muharrir: D. Xudoynazarov

Muharrirlar: Sh. Jahonov, Y. Mahmudov,
Y. Yarmolik, F. Muhammadiyeva, Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

veb-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

E-mail: tn.tdyu@mail.ru

Obuna indeksi: 1387.

Jurnal 25.10.2022-yilda tipografiyaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4. Shartli 20,92 b.t. Adadi: 100.

Buyurtma raqami: 169.

TDYU tipografiyasida chop etildi.